

30.10.18
La Nr.

Nr. 01-10/2
din

Domnului Mihai Poalelungi
Președintele Curții Constituționale
a Republicii Moldova

OPINIA

**Avocatului Poporului pentru protecția copilului
asupra sesizării privind controlul constituționalității articolului 52 alin. (6) din
Legea privind supravegherea de stat a sănătății publice și pct. 21 subpct. 1) lit. e) din
Programul Național de imunizări pentru anii 2016-2020, aprobat prin Hotărârea
Guvernului nr. 1113 din 6 octombrie 2016 (dosarul nr. 136a/2018)**

în temeiul art. 11 lit. c) din Legea nr.52 cu privire la Avocatul Poporului

Întroducere

Pe rol la Curtea Constituțională a Republicii Moldova se află în examinare sesizarea privind controlul constituționalității articolului 52 alin. (6) din Legea privind supravegherea de stat a sănătății publice și pct. 21 sub pct. 1) lit. e) din Programul Național de imunizări pentru anii 2016-2020, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1113 din 6 octombrie 2016 (dosarul nr. 136a/2018).

Respectarea dreptului la educație și sănătate a copiilor în contextul vaccinării /nevaccinării copiilor și restricționarea accesului acestora la procesul educațional este un subiect intens discutat în societate și care generează situații și abordări controversate, uneori ostile.

La Oficiul Avocatului Poporului au început să fie înregistrate cereri de la părinții copiilor care nu sunt admiși în diferite trepte ale sistemului de învățământ, în legătura cu faptul că nu sunt vaccinați. În ultima perioadă de timp, Avocatul Poporului pentru drepturile copilului, a recepționat mai multe cereri, dintre care una colectivă semnată de circa 40 de părinți, în care sunt invocate încălcarea dreptului la învățătură, pe motiv că părinții au refuzat vaccinarea copiilor, iar medicii de familie refuză eliberarea certificatului medical, cu privire la starea de sănătate a copiilor.

Printre motivele pentru care părinții refuză imunizarea copiilor lor, se numără convingerile religioase ale părinților, suspiciunile privind calitatea vaccinurilor și posibilele reacții adverse, lipsa informațiilor multilaterale și exhaustive care trebuie să fie primite de la medic privind îngrijorările și avantajele vaccinării¹, obținerea consimțământului pentru vaccinare prin impunerea anumitor condiții.

Asigurarea unui just echilibru între nevoia de a proteja interesul general, pe de o parte, și drepturile fundamentale ale individului, pe de altă parte, revine autorităților statului prin urmare, este necesar de clarificat dacă măsurile speciale luate de Republica Moldova pentru asigurarea supravegherii sănătății publice și protecției interesului general.

În calitate de Avocat al Poporului pentru protecția drepturilor copilului consider, că prevederile legale conform cărora "Admiterea copiilor în colectivități și instituții educaționale și de recreere este condiționată de faptul vaccinării lor profilactice sistematice", reprezintă o condiție nejustificată și discriminatorie pentru accedea în învățământul general obligatoriu, fapt ce contravine demnității umane – valoare ocrotită de Constituția Republicii Moldova. Condiționarea vaccinării împiedică realizarea prevederilor art. 35, alin. (1) al Constituției.

De altfel, libertatea, integritatea corporală, sănătatea și viața omului au valoare adevărată numai dacă acestea se bucură de demnitate, atât în raport cu propria persoană, cât și în raport cu ceilalți membri ai societății.

Apreciam și susținem eforturile statului de a promova măsurile de profilaxie inclusiv sub forma de vaccinare, însă modul de realizare trebuie să fie într-o manieră democratică.

Totodată, reieșind din prevederile art.18 al Convenției ONU cu privire la drepturile copilului, potrivit cărora părinții au o responsabilitate primară comună în creșterea copiilor lor, iar statul trebuie să-i sprijine în această situație, consider necesară informarea și intensificarea măsurilor de responsabilizare a reprezentanților legali ai copiilor.

¹ Art. 5 lit.i) din Legea cu privire la drepturile și responsabilitățile pacientului nr. 263 din 27.10.2005.

Din aceste considerente optez pentru vaccinarea copiilor urmare manifestării liberului consimțământ și nu impunerea acesteia drept o condiție de accesere la instituție de învățământ.

Potrivit art. 11 lit. c) din Legea nr.52 cu privire la Avocatul Poporului, Ombudsmanul are dreptul să asiste și să ia cuvântul la ședințele Curții Constituționale.

Examinând circumstanțele expuse, considerăm oportun de a interveni în fața domniilor voastre cu prezentarea opiniei Avocatului Poporului pentru protecția copilului prin prisma standardelor în domeniul drepturilor omului.

Concluzii

Vaccinarea populației în Republica Moldova se realizează în conformitate cu documentele naționale și internaționale, inclusiv *Convenția internațională cu privire la drepturile copilului*, adoptată la 20 noiembrie 1989 la New York și ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului RM nr.408 din 12 decembrie 1990, care prevede asigurarea celui mai înalt standard de sănătate copiilor, inclusiv implementarea măsurilor de prevenire a bolilor și deceselor.

În conformitate cu art.52 al Legii privind supravegherea de stat a sănătății publice nr.10 din 3 februarie 2009, *vaccinarea profilactică sistematică a populației este garantată și asigurată de stat la vârstele și pentru grupurile de populație stabilite în Programul național de imunizări (PNI)*.

Programul Național de Imunizare pentru anii 2016-2020 a fost aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1113 din 06.10.2016, iar Capitolul III, p.21, Obiectivul 2, subpunct. 1), lit. e), al Programului nominalizat prevede *asigurarea admiterii în colectivitățile de copii, în lipsa contraindicațiilor medicale argumentate și documentate, doar a copiilor vaccinați*.

La nivel mondial, problemele privind dreptul la sănătate sunt de competența Organizației Mondiale a Sănătății, al cărei scop nobil este să asigure condițiile necesare pentru ca toate popoarele să atingă cel mai înalt grad de sănătate, care prin recomandările sale îndeamnă guvernele, societatea civilă și indivizii să ia măsuri pentru prevenirea bolilor infecțioase prin vaccinare. În documentele date este clar specificat că ***"imunizarea este un drept și obligațiune a omului"***.

Garantarea dreptului la sănătate de către stat presupune obligațiile și eforturile acestuia pentru: (a) scăderea mortalității nou-născuților, a mortalității infantile și dezvoltarea sănătoasă a copilului; (c) profilaxia și tratamentul maladiilor epidemice, endemice, profesionale și de alt fel, precum și lupta împotriva acestor maladii prin crearea condițiilor ce ar asigura servicii medicale și un ajutor medical în caz de boală.

Conform Legii privind supravegherea de stat a sănătății publice, *această supraveghere cuprinde toate domeniile de viață și activitate a populației care pot influența negativ sănătatea omului, iar domeniile prioritare în supravegherea de stat a sănătății publice sunt: supravegherea, prevenirea și controlul bolilor transmisibile; etc.*

Dreptul la ocrotirea sănătății publice, este garantat în aceeași măsură de Constituție și tratatele internaționale ca și dreptul la educație.

Declarația universală a drepturilor omului proclamă ocrotirea dreptului la sănătate în art.25. Art.14 din Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale stabilește că, *statele părți la prezentul Pact recunosc dreptul pe care îl are orice persoană de a se bucura de cea mai bună sănătate fizică și mintală pe care o poate atinge și în vederea exercitării acestui drept statele urmează să realizeze mai multe măsuri, printre care și profilaxia și tratamentul maladiilor epidemice, endemice, profesionale și a altora, precum și lupta împotriva acestor maladii.*

Convenția cu privire la drepturile copilului garantează dreptul la ocrotirea sănătății. Astfel, conform art.3 alin.(3) din Convenția respectivă, *statele părți vor veghea ca instituțiile, serviciile și așezămintele care răspund de protecția și îngrijirea copiilor să respecte standardele stabilite de autoritățile competente, în special cele referitoare la securitate și sănătate, la numărul și calificarea personalului din aceste instituții, precum și la asigurarea unei supravegheri competente.*

Comitetul ONU pentru drepturile copilului a recomandat Republicii Moldova, să îmbunătățească programul național de imunizări pentru a preveni focarele de boli prevenibile prin vaccinare și să creeze programe de sensibilizare, inclusiv campanii cu privire la imunizări².

Totodată, Convenția cu privire la drepturile copilului în articolul 3 stipulează că în toate deciziile care îi privesc pe copii, fie că sunt luate de instituții publice sau private de ocrotire socială, de către tribunale, autorități administrative sau de organe legislative, interesele superioare ale copilului trebuie să fie luate în considerare cu prioritate.

Statele părți se angajează să asigure copilului protecția și îngrijirile necesare pentru bunăstarea sa, ținând cont de drepturile și obligațiile părinților săi, ale tutorilor săi, ale altor persoane legal responsabile pentru el, și vor lua, în acest scop, toate măsurile legislative și administrative corespunzătoare.

În concluzie, consider că cadrul normativ trebuie să rezolve o problemă importantă și anume cea legată de asigurarea, în practică, a caracterului obligatoriu al vaccinărilor declarate obligatorii și condițiile exceptării de la această obligativitate.

Dreptul la respectarea vieții private și de familie, prevăzut în art. 8 par. 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO), nu este un drept absolut, care să nu permită excepții/limitări și nu justifică lezarea dreptului la viață (dreptul de a trăi), garantat în art. 2 din CEDO, drept ce trebuie recunoscut atât copilului a cărui vaccinare se refuză, cât și celorlalți copii din colectivitate, care vor intra în contact cu cel nevaccinat nu numai la școală, grădiniță etc, ci și în parc, la cinema, în mijloace de transport sau în alte locuri publice din afara instituțiilor de învățământ.

În acest sens, art. 8 par. 2 din CEDO prevede că dreptul la viața privată poate fi îngrădit dacă îngrădirea este prevăzută de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară, printre altele, pentru protejarea sănătății, individuale sau publice, precum și pentru protejarea drepturilor și libertăților altora.

De asemenea, art. 17 din CEDO, care interzice abuzul de drept, prevede că niciun drept dintre cele prevăzute în cuprinsul CEDO (deci, nici dreptul la viața privată) nu poate fi exercitat

² Observațiile finale cu privire la raportul periodic combinat al patrulea și al cincilea al Republicii Moldova din 29 septembrie 2017

abuziv, adică nu poate fi folosit de nimeni (stat, grup sau individ) pentru îndeplinirea de acte care urmăresc distrugerea celorlalte drepturi sau libertăți fundamentale ori pentru îngădirea acestora într-o măsură mai mare decât o face CEDO.

În consecință, dacă dreptul la viață privată este exercitat printr-un refuz arbitrar al vaccinării, el poate fi considerat ca fiind exercitat abuziv, în raport de art. 17 din CEDO, deoarece o astfel de exercitare poate distruge/pune în pericol grav dreptul la viață (al copilului nevaccinat și al copiilor din colectivitate, de exemplu), garantat în art. 2 din CEDO, prin crearea condițiilor de instalare și proliferare a unor boli mortale, care nu pot fi prevenite decât pe calea vaccinării.

Articolul 8 oferă cu siguranță, cel mai simplu mod de a examina problema principală ridicată de acest caz: politica obligatorie de vaccinare poate justifica în mod legitim să-i pedepsească pe cei care refuză să se conformeze, și sancțiunile sunt ele adaptate la scop urmărit.

Curtea și fostul Comitet au recunoscut mult timp că sfera vieții private, în sensul articolului 8 al Convenției, acoperă "integritatea fizică și morală a unei persoane" *În cauza Salvetti / Italia și referindu-se la cauza Matter v. Slovakia*.

Curtea a considerat că vaccinarea obligatorie ca tratament medical involuntar constituie o ingerință în dreptul la respectarea vieții private garantat la articolul 8 § 1. Această evaluare a fost confirmată în cauza *Solomakhin v. Ucraina din 15 martie 2012* (nr. 24429/03). Curtea sa bazat pe principiul general potrivit căruia integritatea fizică se referă la unul dintre aspectele cele mai intime ale vieții private și că chiar și o intervenție minoră medicală constituie o ingerință în acest drept.

Astfel, o politică de vaccinare obligatorie constituie o ingerință în dreptul la respectarea vieții private, garantat la articolul 8 § 1. În acest caz, nu există îndoieli serioase cu privire la faptul că această politică este "prevăzută de lege" în sensul convenției și că are un scop legitim de a proteja sănătatea publică. Întrebarea se referă la necesitatea măsurilor luate de autoritățile publice față de reclamanți în sprijinul acestei politici.

Prin urmare, lipsa consimțământului persoanei la vaccinare ar putea aduce atingere art.8 garantat de Convenție.

În jurisprudența sa anterioară, Curtea Constituțională a reținut că nu orice tratament diferențiat implică în mod automat o încălcare a articolului 16 din Constituție. Pentru a se stabili încălcarea articolului 16 din Constituție trebuie să se constate faptul că persoanele aflate în situații similare sau comparabile beneficiază de un tratament preferențial și că această diferențiere este una discriminatorie (HCC nr.27 din 20 decembrie 2011).

Astfel, Curtea Constituțională a subliniat că diferențierile sunt discriminatorii dacă nu se bazează pe o justificare obiectivă și rezonabilă, adică dacă nu urmăresc un scop legitim sau dacă nu există un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit (HCC nr.12 din 1 noiembrie 2012, §54).

În același context și Curtea Europeană a subliniat în jurisprudența sa că tratamentul diferențiat echivalează cu discriminare, dacă nu are la bază o justificare obiectivă și rezonabilă, a persoanelor în situații similare. „Lipsa justificării obiective și rezonabile” presupune că diferențierea în cauză nu urmărește un „scop legitim” sau că nu există un „raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și „scopul urmărit” (*Sejdić și Finci v. Bosnia și*

Herțegovina, 22 decembrie 2009, §42; *Stummer v. Austria*, 7 iulie 2011, §87; *Khamtokhu și Aksenchik v. Rusia*, 24 ianuarie 2017 §64).

În sensul Convenției privind lupta împotriva discriminării în domeniul învățământului³, termenul de "discriminare" cuprinde orice distincție, excludere, limitare sau preferință care, întemeiată pe rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, situație economică sau naștere, are drept obiect sau ca rezultat suprimarea sau alterarea egalității de tratament în ceea ce privește învățământul și mai ales: a) înlăturarea unor persoane sau a unui grup de la accesul la diverse tipuri sau grade de învățământ; b) limitarea la un nivel inferior a educației unei persoane sau a unui grup; c) sub rezerva celor stabilite în articolul 2 al prezentei Convenții instituirea sau menținerea unor sisteme sau instituții de învățământ separate pentru persoane sau grupuri; sau d) plasarea unei persoane sau a unui grup într-o situație incompatibilă cu demnitatea umană.

Totodată, Convenția privind lupta împotriva discriminării în domeniul învățământului, prevede În scopul de a elimina sau preveni orice discriminare în sensul prezentei Convenții, statele participante își iau angajamentul: a) să abroge orice dispoziții legislative și administrative și să pună capăt oricăror practici administrative care ar comporta o discriminare în domeniul învățământului; b) să ia măsurile necesare, la nevoie pe cale legislativă, pentru a nu se face nici o discriminare la admiterea elevilor în instituțiile de învățământ.

Potrivit Comentariului nr. 13, la Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale⁴, statele părți au obligația pozitivă ca legile, politicile, programele și resursele alocate să contribuie la facilitarea accesului la educație a tuturor membrilor societății. Dreptul la educație, la orice nivel și sub orice formă trebuie asigurat prin prisma respectării criteriilor de *accesibilitate, disponibilitate, adaptabilitate și acceptabilitate*. Accesibilitatea la educație la rîndul său trebuie să fie asigurată prin prisma nediscriminării de *jure și de facto*, accesibilității fizice și economice.

Refuzul admiterii persoanei nevaccinate la educație este justificată în mod obiectiv pe scopul legitim de a proteja dreptul la sănătate a altor persoane. În ceea ce privește proporționalitatea, suntem rezervați, deoarece afectează persoanele cărora vaccinarea le este contraindicat în mod justificat. Prin urmare, neadmiterea copiilor nevaccinați la studii ar putea fi calificat ca un tratament diferențiat ce ar putea aduce atingere dreptului fundamental la egalitate și educație.

Dreptul la învățătură se numără printre drepturile fundamentale ale omului, cuprinse în Titlul II al Constituției Republicii Moldova . Totodată, dreptul la educație se numără printre drepturile omului afirmate în marile texte adoptate de Organizația Națiunilor Unite: Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, Convenția internațională cu privire la drepturile copilului. În aceste acte dreptul la educație ocupă un loc esențial și face obiectul unei detalieri și precizări mult mai mari decât alte drepturi.

Prin însăși natura sa, dreptul la instruire impune adoptarea unor reglementări de către stat, care pot fi variabile în timp și spațiu, în funcție de nevoile societății și de resursele comunității

³ Art. 1 din Convenția privind lupta împotriva discriminării în domeniul învățământului Nr. 1960 din 15.12.1960

⁴ Comentariul general nr. 19 referitor la dreptul la securitatea socială (art.9) publicat la 4 februarie 2008 de Comitetul cu privire la drepturile economice, sociale și culturale

statale, în ansamblul ei, precum și în funcție de resursele membrilor acesteia. Însă, o asemenea reglementare nu trebuie niciodată să fie de natură a aduce atingere înseși substanței acestui drept, nici să fie contrară unor alte drepturi garantate de Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale .

Asigurarea respectării efective a dreptului la instruire presupune, în mod necesar, organizarea de către state a unui învățământ de prim grad obligatoriu. Astfel, dreptul la învățatură implică pentru stat organizarea școlarizării obligatorii a copiilor.

Curtea europeană a drepturilor omului a subliniat importanța școlarizării copiilor în școli primare, nu numai în privința dobândirii de cunoștințe elementare, dar și din perspectiva integrării lor în societate⁶ . De aceea, instanța europeană a arătat că, în sistemele educative ale statelor în care școlarizarea în cadrul școlilor publice ori private este obligatorie, prezintă o deosebită importanță înscrierea în acest sistem a tuturor copiilor de vîrstă școlară .

Deci, pe de o parte statul are obligația negativă de a nu împiedica o persoană să beneficieze de sistemul de învățământ, pe de altă parte el este ținut de obligații pozitive care constau în a-l menține și în a-l adapta la nevoile dezvoltării sociale. În această ordine de idei statul are și altă obligație pozitivă privitoare la sistemul de învățământ existent, și anume aceea de a asigura accesul egal și nediscriminatoriu al oricărei persoane la formele de învățământ existente.

Constituția Republicii Moldova consacră expres obligativitatea învățământului general în articolul 35 alin. (1), care statuează: "*(1) Dreptul la învățatură este asigurat prin învățământul general obligatoriu, învățământul liceal și prin cel profesional, prin învățământul superior, precum și prin alte forme de instruire și de perfecționare*". Pornind de la această prevedere constituțională, organizarea învățământului primar și a celui gimnazial obligatoriu intră în mod netăgăduit în conținutul obligației Republicii Moldova de a asigura respectarea dreptului la instruire, ceea ce corelează în totalitate cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, care de asemenea consfințesc dreptul oricărei persoane la educație.

Articolul 54 din Legea Supremă stabilește că în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului. Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției. Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

Restrângerea unui drept, trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Reieșind din cele prenotate, dreptul la învățatură sau educație nu face parte din categoria drepturilor proclamate de art. 20-24 din Constituție. Dreptul la educație, prin natura sa constituie un drept relativ și nu unul absolut, ceea ce presupune că în anumite situații stabilite de lege, acesta poate fi limitat. Totuși, evidențiem faptul că limitarea dreptului se face în situații

excepționale, pe o perioadă cât mai scurtă de timp și nicidecum nu poate presupune izolarea deplină a individului de la exercitarea respectivului drept.

De asemenea, conform jurisprudenței Curții Europene, dreptul la instruire cere o reglementare din partea statului, dar aceasta nu trebuie niciodată să atingă substanța și nici să aducă atingere altor drepturi (*a se vedea hotărîrea din 23 iulie 1968 în cazul "Lingvistic Belgian", Seria A nr.6, p.32, par.5*).

În acest context, prevederea conținută în art. 52 alin. (6) din Legea privind supravegherea de stat a sănătății publice nr. 10 din 03.02.2009, conform căreia „Admiterea copiilor în colectivități și instituții educaționale și de recreere este condiționată de faptul vaccinării lor profilactice sistematice”, instituie, în opinia Avocatului Poporului, o condiție nejustificată și discriminatorie pentru accesare în învățământul general obligatoriu și vine în detrimentul valorii ocrotite de Constituție – demnitatea omului. Or, libertatea, integritatea corporală, sănătatea și viața omului au valoare adevărată numai dacă acesta se bucură de demnitate, atât în raport cu propria persoană, cât și în raport cu ceilalți membri ai societății.

Dreptul la sănătate, dreptul la educație și egalitatea tuturor în fața legii reprezintă valori supreme într-o societate democratică și sînt garantate de Constituția Republicii Moldova.

Art.55 din Constituție statuează că orice persoană își exercită drepturile și libertățile constituționale cu bună-credință, fără să încalce drepturile și libertățile altora.

Recunoașterea drepturilor omului înseamnă nu numai dreptul de a le exercita, ci și îndeplinirea anumitor obligații. În conformitate cu dreptul internațional, statele își asumă obligația de a respecta, proteja și îndeplini drepturile omului. Respectarea drepturilor omului implică neintervenția statului în exercitarea drepturilor omului și refuzul de a restrânge drepturile. Obligația de a proteja drepturile omului cere statului să prevină orice abatere. Aplicarea drepturilor omului obligă statul să garanteze implementarea nestingherită a drepturilor fundamentale ale omului. La nivel individual, fiecare persoană trebuie să respecte drepturile altora.

Consilierea dintre aceste două drepturi poate fi găsit prin acordarea unor alternative mai puțin restrictive fără să ducă la anularea/interdicția exercitării acestor drepturi fundamentale și ruperea interdependenței dintre aceste drepturi fundamentale.

Consider că răspunderea privind prezentarea copilului la vaccinare revine părinților, reprezentantului legal sau, după caz, persoanei care se ocupa de creșterea și îngrijirea unui copil în baza unei măsuri de protecție specială.

Totodată, este cert faptul că părinții trebuie să cunoască din lege, în mod clar care sunt pedepsele pentru care vor răspunde în cazul în care refuzul nejustificat (medical) al vaccinării obligatorii a avut consecințe negative pentru sănătatea sau viața copilului pe care-l au în grijă.

Din aceste considerente, legislația în domeniul vaccinării și excepția de la această regulă trebuie să întrunească o calitate desăvârșită a previzibilității.

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle sale, consacrat în articolul 23 alin.(2) din Constituție, implică adoptarea de către legiuitor a unor legi accesibile, previzibile și clare.

În acest sens, în Hotărârea nr.26 din 23 noiembrie 2010, Curtea Constituțională a statuat că „ pentru a corespunde celor trei criterii de calitate – accesibilitate, previzibilitate și claritate – norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art.23 din Constituție [...]”

Din norma legală nu este clar dacă, în instituțiile educaționale copii pot fi admiși în lipsa unui vaccin sau pot fi admiși numai dacă le-au fost administrate toate vaccinurile obligatorii garantate de stat. Odată ce statul adoptă o soluție, aceasta trebuie să fie pusă în aplicare cu claritate pentru a evita pe cât este posibil insecuritatea juridică și incertitudinea pentru subiectele de drept vizate de către măsurile de aplicare a acestei soluții.

Cu înalte considerațiuni,

Maia BĂNĂRESCU
*Avocatul Poporului pentru
protecția drepturilor copilului*

Ex Muntean Gg.